

O GALEGO EXISTE NO BIERZO

XABIER LAGO

Os galegofalantes do Bierzo estamos nunha situación límite nas portas do século XXI. Alguén pode cavilar en que a lingua galega se manterá nas vindeiras décadas sen a axuda pública? O galego comarcal precisa dun apoio institucional semellante ao que ten na Comunidade Autónoma veciña; non hai outra solución. Fronte un panorama cultural esmorecido atopamos o avance constante do idioma oficial, o castelán. Este é o instrumento fundamental dos domínios político e económico irradiados desde os centros de poder. A cabeceira comarcal Ponferrada, representa un carácter centralizador indubidábel nos ámbitos administrativo, demográfico, educativo, cultural, etcétera. Deste contexto específico deriva unha ampla área funcional irradiadora de cultura castelá. O grande reto futuro do galego será aproveitar ese efecto urbano propagador para acadar a correspondente cuota de influencia no mapa sociolingüístico comarcal.

O Bierzo, como territorio periférico e de transición cultural, supón un grao alto de inconcreción identitaria (bercianos, leoneses, galegos ou casteláns?) Velaí unha das causas do noso conflito cultural, a desconfianza entre os distintos colectivos lingüísticos da comarca. Así, a reivindicación galeguista normalmente é prexulgada polos opositores mediante acusacións de "colonización cultural", "imposición lingüística", "anexión territorial" e demais. Isto determina a necesidade de ofertar unha "expectativa lingüística" atractiva para todas as partes en conflito. As demandas culturais están condicionadas polo noso carácter de minoría lingüística no seo tanto da provincia como da Comunidade Autónoma. As relacións de poder tamén priman na resolución deste conflito secular.

A baixa conciencia galeguista supón a indeterminación lingüística. Por iso aínda temos que demostrar que no Bierzo existe o idioma galego fronte aos que defenden o "chapurreao", o "dialecto berciano" ou o "galegoleonés".

Hai tempo a Junta de Castela e León encargou ás universidades rexionais a elaboración de estudos verbo das diversas problemáticas das comarcas periféricas da Comunidade Autónoma, entre as que está O Bierzo. O obxectivo salientábel destes traballos é coñecer as necesidades específicas destes territorios, para aplicar as políticas públicas axeitadas. Terase en conta o noso conflito lingüístico finalmente? Unha minoría cultural sempre amosa as súas dificultades cando trata de atraer a atención das institucións públicas. Nós non somos a excepción. Compre axuda

exterior, nesta ocasión de Galiza. No caso concreto da futura implantación da materia optativa de lingua galega no sistema educativo berciano, a administración rexional racañará unha oferta de mínimos por mor da escaseza de financiamento. Este déficit só poderá ser completado coa axuda que poida vir da Xunta de Galiza. Baseamos este pedimento na propia Lei galega de Normalización Lingüística que se refire á protección "da lingua galega falada en territorios limítrofes coa Comunidade Autónoma" (art. 21.2).

O Goberno galego sempre alegou que non podía tomar a iniciativa en relación coa problemática educativa da lingua territorial do Bierzo até que a Junta de Castela e León asumise a competencia en materia de ensino non universitario. Pois ben, isto será unha realidade a partir do 1 de Xaneiro do 2000, segundo establece o recente Real Decreto que declara o correspondente traspaso competencial por parte do MEC. Atopará a Xunta de Galiza unha nova desculpa para adiar a sinatura coa Junta de Castela e León do necesario convenio de colaboración que execute o ensino da lingua galega na comarca dunha vez?

A admisión do galego pola administración educativa será un grande éxito, e chave no recoñecemento lingüístico polo resto das institucións públicas. Este proceso progresivo será a lóxica resposta ao mandato legal "de respecto e protección" da lingua galega, establecido na última reforma do Estatuto de Autonomía de Castela e León. Esta dinámica reclamativa provocará sen dúbida nengunha o prestíxio xeralizado do noso idioma territorial. Ademais, o ensino público do galego servirá para fomentar a aprendizaxe e máis a difusión da escrita entre a mocidade.

Cando un territorio periférico ten dificultades históricas para aclarar a identidade cultural, caso do Bierzo, reafirmase a comarcalización en exceso. Un exemplo é o interese dalguns por criar unha nova normativa lingüística galegoberciana. Esta problemática existe un esforzo de concienciación verbo da necesidade de integrarse definitivamente na comunidade lingüística galega. As vantaxes derivadas deste amplo "espazo de comunicación" non terán límite. Sen embargo, a elaboración da devandita normativa berciana provocará novos atrancos que impedirán a normalización plena das nosas relacións culturais e lingüísticas coa comunidade galegoportuguesa. ♦